„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 74. У Новоме Саду у петак 16. (28.) маја 1880. ГОДИНА XV.

ПРЕД САБОР У ЗАГРЕБУ.

Сабор троједне краљевине после дуже одпочивке састаће се у другу суботу 24. о. мес. Кад се последњи пут разилазио, тада је још на банској столици седио Иван Мажуранић. Међутим се догодила промена у врху земаљске владе. Мажуранића је заменио гроф Ладислав Пејачевић. Сабор, који ће за кратко време да настави своје деловање, имаће у првом реду да заузме положај свој напрема тој промени. Истина, опште мњење у троједној краљевини, ако је судити по спољашњим знацима, по ономе, што је видљиво на површину избило, није незадовољно са том променом. Но покрај свега тога дотле, док сабор, као законити израз земље, не обележи своје становиште напрема тој промени, све дотле ће и положај бана Пејачевића некако у ваздуху лебдити.

Прилике пак, да сабор своју реч у том погледу каже, би ће између осталог и при првом предмету, који ће у овом заседању на расправу доћи, при већању о такозваној обнови финансијске „нагодбе“ између троједне краљевине с једне и Угарске с друге стране. Наши ће се читаоци сећати, да су преговори између регниколарних депутација због питања о крајишким приходима запели и да се због тога продужило постојеће финансијско стање на даљих шест месеци. Тиме се хтело времена да добије, не би ли се како год међутим пронашао пут, који би споразуму између Угарске и тројне краљевине водио. Због омогућења тога поравнања пао је бан Мажуранић и на његово је место дошао човек, у коме су Мађари више вере имали, те који је због тога и успешније између краљевинских одбора посредовати могао.

Сада се вели, да је посредовању новога бана збиља пошло за руком, да се нова финансијска нагодба на даљих десет година између краљевинских одбора склопи и тако дотичним саборима поднесе. Вели се, да је хрватска депутација одустала од потраживања крајишких провента, које је угарски министар финансија у последње време ускраћивао троједној краљевини, не дајући овој припадајућу тангентну од тих прихода на покриће автономних јој потреба. Угарска пак регниколарна депутација од своје стране одустала је од потраживања, да троједница поврати Угарској неких 1,200.000 фор. а. вр. што је од апсолутистичне владе добила као предујам на рачун своје такозване науковне и верозаконске закладе.

На том основу дакле споразумеле су се регниколарне депутације и удесиле основу финансијске нагодбе. Мађари при томе кажу, да су тешким срцем пристали на тако поравнање, да су ту велику жртву принели за љубав своме бану Пејачевићу, који се толико заузимао за тако поравнање и који је уз то рекао, да ће само тако моћи се одржати на банској столици, ако Мађари бајаги попусте и тиме омогуће, да продре с том својом нагодбом. Политични разлог дакле, по гласу „П. Лојда,“ био је, који је руководио Мађаре, да овога пута тобож попустљиви буду.

Шта је пак хрватску регниколарну депутацију руководило, кад се одрекла крајишких прихода за будућност, то за сад још не знамо. Видиће се из расправе, која ће се на сабору заподети. Ако се вели, да су Мађари тиме, што су пристали на компензацију, уједно признали и правованост крајишких прихода на хрватској страни; ако се даље каже, да су хрватски регниколарци попустили за будућност од тих прихода с тога, што је право, да Угарска тиме разполаже, кад мора да намирује и дефицит крајишке управе, а с друге стране и с тога, што ће крајина под баном Пејачевићем и тако на скоро утеловљена бити, те ће тиме и то питање по себи одпасти; ако се све то наводи, онда се пита: где је јемство тројној краљевини, да ће се збиља тако догодити, и не би ли политичније и према браћи у крајини праведније и уставније било, да се питање утеловљења ставило као услов финансијске нагодбе, која ће овако баш и у случају утеловљења везати и крајишнике, ма да ови при самим преговорима заступљени били нису?

То су питања, на која ће претстојећи сабор имати у последњој линији да одговори. Од тог одговора зависиће и положај новога бана и одношај између тројне краљевине и Угарске. Прими ли сабор таку нагодбу, онда ће се продужењем таких финансијских одношаја поново освештати и досадањи државоправни одношај, при којем банови троједне краљевине падају и ничу на миг из Будим-Пеште, и при којем троједна краљевина носи скут мађарске славе и превласти.

Хоће ли се у Загребу приклонити такој ситуацији или ће се у овом данашњем времену уздићи до висине савременог положаја, то ћемо за кратко време видети.

„АДМИНИСТРАТОР“ И УНИЈА.

Ономад на угарском сабору чула се врло озбиљна ријеч, да ће православни Срби у Босни и Херцеговини посумњати, није ли римокатоличка влада српској православној цркви наметнула Анђелића за администратора — ради унијаћења.

Што се рекне на сабору, то одјекне у народу. Пошао глас по народу па дошао и до мене; удари ме бахом и ршумом!

Да видимо ко је тај „администратор.“

Ја ћу да кажем, што ја знам, као слуга божијега олтара од некијех тридесет година; а други нек кажу што они знају, као родољуби и научењаци, па ће се видјети ко је и шта је тај „администратор.“

Ево шта ја знам:

У рукух ми је штампана архипастирска посланица, којом је о прошлом божићу поздравио благовјерно стадо своје **смирени епископ Герман.**

Посланица поникла је — у Бечу, зацијело далеко, далеко од српскога сијона; угледало је свијета: 1. децембра 1879. еле тек што је излећео поздрав, већ долећео двадесетичетирихиљадарски отпоздрав; — подписао је: смирени епископ Герман, таман кад је св. патријара смирио а себе намирио.

I.

— **„Мир нек је с вама“** говори епископ пастви својој — тако нас учи смирени епископ Герман у тој посланици својој.

Наопако нас учи!

Мир нек је с вама = **Pax voliscum**, тако не говори својем стаду православни епископ, већ римски бискуп.

Мир всјем, српски: мир свима, тако говоре стаду својем православни епископи, сви и свуђе — осим смиренога епископа Германа; тако нас учи наша света православна црква а Герман хоће да нас учи по латинској цркви!

II.

— **„Мир нека је међу људима на земљи, који су једне добре мисли, једне добре воље“** тако нам вели даље смирени епископ Герман у том поздраву својем.

Наопако нам вели!

И ово је чисто римпапинство: **Gloria in excelsis Deo et in terris pax hominibus bonae voluntatis.**

У нас знају и најмања ђеца, а да незна епископ: слава во вишних богу и на земљи мир: в человјецех благоволеније (Лука II. 14); српски: слава на висини богу и на земљи мир: међу људима добра воља.

Тако нас учи свето писмо православно а Герман нас учи по светом писму римске цркве!

III.

— **„Иди с миром“ и „Бог нек је с тобом“** одпушта црква новокрштено дете — тако нам вели смирени епископ Герман у тој унијатској посланици својој.

Наопако нам вели!

Хвала лијепо на таком крштењу; тако се крсте латинчад а не српчад.

Иди с миром = **Procende in pace** и бог нек је с тобом = **Dominus tecum** ма је формула из римске ритуалне књиге; а ја свршујем крштење — по нашем требнику — обичнијем одпустом: Христос истини бог наш, молитвами пречистија своеја матере и всјех свјатих: помилует и спасет нас, јако благ и човјекољубец.

Ја и моја браћа крстисмо овако досада, а крстићемо овако и од сада, јер по Герману остало би дијете — некрштено!

IV.

— **„Мир нек је с тобом, с домом твојим и са свима који у томе живе“** — каже свештеник кад ступа у чији дом, да умирућем удели последњу утеху елеосвјашчених — тако нам вели смирени епископ Герман у тој својој посланици.

Наопако нам вели!

Ово је римска формула за свако похађање куће, кад свештеник свети водицу, кад причешћује или кад свешта масло. **Pax tecum, cum domo hac et cum omnibus in eadem habitantibus** тако говоре римски фратри а вала никад православни свештеници. Ову је формулу пренио негдашњи кијевски митрополит Могила којем се у Риму омиљело много што шта од папинства — из латинског ритуала у свој требник, али наша св. православна црква није то усвојила, но то усвојише — унијати!

Православни свештеник свештајући масло одпочиње са: Благословен бог наш, всегда ниње и присно и во вјеки вјеков. Амин.

Овако сам ја и моја браћа свештали масло све до сада, па ћемо свештати и од сада.

А видиш ти Германовог масла!

V.

— **„Нек почива у миру“** моли се свештеник на гробу погребенога — тако нам вели смирени епископ Герман у тој бечкој посланици својој.

Наопако нам вели!

Тако је у Римљана; тако наши фратрови говоре: **Requiescat in pace.**

Ми православни свештеници пак молимо се: вјечнаја памјат достоблажене и приснопамјатне брате наш а пијевци поју трократно: вјечнаја памјат!

Ја и моја браћа овако, а епископ Герман — наопако.

* * *

Summa summarum.

Смирени епископ Герман проповиједа **свето писмо** по науци римске а не по науци православне цркве и то баш онђе, ђе се **разилазе** ове двије цркве.

Смирени епископ Герман учи нас **црквеним обредима** по латинском ритуалу а не по славенском требнику или грчкој еухолођији, који се једино употребљују у православној цркви.

Закључак; или једно или друго:

Смиреноме епископу Герману или се хоће — да унијати; ил му ваља с нова поћи у богословију — да учи.

Такав архијереј нама неподобајет!

Један стари босански правосл. свештеник.

Политички преглед.

Ово дана кренуће се Њег. Бел. цар-краљ **Фрања Јосип** на пут у Чешку. У Праг стиће ће 19. о. м. и ту ће се дуже време позабавити. Из Прага ће заредити и обићи повеће вароши и војничке посаде у Чешкој, као Рајхенберг, Литомерице и др. На 4. јуни по рим. кал. пада у право 25 година, како је владалачки брачни пар први пут био у Прагу. Чеси се у велике спремају, да сјајно и свечано дочекају свога краља, особито се спремају велике овације за поменуту двает-петогодишњу успомену. Хоће ли ко од владе и ко ће монарха пратити на том путу, то се још не помиње, али погледом на обрт у унутрашњој политици Цислитаве, јамачно не ће бити без значаја, што цар-краљ путује сад баш у ону словенску круновину своју, која је највише, може се рећи једино, инаугурисала поменути политички обрт и припомогла, да се исти оствари. Кад се с тог погледа посматра и пресуђује, царев пут добија још већег значаја, што ће Њег. Вел. после повратка из Чешке путовати у Галицију, опет у словенску круновину, која по свом словенском значају долази одмах за Чешком. У овај мах налази се у Бечу елита пољског племства из Галиције, и она је као депутација дошла, да замоли монарха, да овог лета оствари давно пројектован план, да пропутује Галицијом. Вели се, да је депутацији обећано, да ће се цар, по што галички покрајински сабор сврши свој посао и закључи седнице, кренути на тај пут.

О покрету арбанашком са свим се у последње време заћутало. Сада тек дошао нам је до руке врло интересантан допис „Новога Времена“, у ком се описује, како је у Скадру 7. априла држан збор поглавара арбанашких, на ком је одлучено било, да се Албанија отцепи од турске царевине. Тај занимив прилог к историји наших дана гласи: На збору су били представници не само мусулманског, него и католичког становништва; био је кнез миридитски Пренк Биб-Дода, начеоник полиције и жандармерије скадарске, Ходо беј, и голем број одабраних грађана. Од страних представника присуствовали су на овоме збору само талијански консуо, витез Чербони, и његов драгоман. У сред најпотпуније тишине отпочео је беседити Ходо беј, стари војник, наочит човек, прави атлет и још држеђ, и ако му је већ 74 године. Ходо беј рече арбанашки ово: „Честита браћа министри, што се састадоше у Берлину, радили су, или одиста не познајући или чинећи се да не познају земљу и људе наше, кад су нас предали у поданство једном планинском народу, нас, најплеменитији и најчистији сој на свету. Ми, прави потомци арбанашког краља Искендера, остављени од целог света, окружени чопором грабљивих вукова, умећемо бранити себе и гробове праотаца својих. Ми смо савладали и најдубљи бол у души својој, кад смо дали непријатељу нашу браћу у Спужу и Подгорици. Ми не смемо ни корака учинити за то, да променимо оно, што је већ свршено. Али нек је то последњи уступ наш. Сутра ће наша браћа по крви, Хоти, Кастрати и Клименте, бити предана у поданство непријатељу. Хоћете ли да буде тако?“ Из хиљаду грла захори се „ио“ (не) по пространом дворишту и беседник настави: „Ни ја не ћу. Ја, Ходо беј, служио сам верно педесет година петорици султана; али од како сам дознао, шта хоће садашњи падиша, ја сам се одрекао њега, и не ћу да знам ни за падишу, ни за Стамбул.“ И ту Ходо беј откиде златне ширите са своје униформе и баци на земљу многе ордене, које дотле имађаше на прсима. Сто и десет турских официра, који беху на овом збору, угледаше се на свог старешину, покидаше са себе знаке одликовања, побацаше и газише ногама. Ходо беј заврши свој говор овим речима: „И одрекавши се падише и стамбулских ефендија, показаћемо се својој земљи, каки смо.“ У том тренутку изиђе један арбанашки војник на балкон, где се вијаше турски барјак. Потеже јатаган и пресече мотку; барјак падишин паде на земљу. Место њега одмах се разви, уз громовито клицање, нов барјак арбанашког народа — црвен арбанашки лав, спреман на скок, на црвеном пољу. За тим је устао устабаша скадарских трговаца и рекао, да је трговачки еснаф готов помоћи, да се подузеће изврши с успехом, и понудио је врховном заповеднику знатну суму новаца. На предлог Филипа Селемиш-Додс, брата пређашњег министра талијанског, који рече да би нужно било изабрати једног католика и једног мусулманина за заповедника, збор је слошки изабрао за главне заповеднике: кнеза миридитског Пренка и Хода беја. Ходо беј поклонио се збору и одмах је отишао на позицију.

Од берлинског конгреса јевропска дипломатија још никад није била тако у послу, као што је сад. Посао тај задала јој је позната потоња **акција према Турској.** Од кад је Гледстон дошао на крму државну у Енглеској, покренута је дипломатска акција ради потпуног изведења берлинског уговора, тј. ради извршења још не извршених конгреских одлука. Ту се стекла читава поплава од пота и депеша, од колективних, циркуларних и вербалних пота, тако да се човек читаво не може да разазна у тим разноврсним начинима и документима дипломатског општења. Да би наши читаоци имали јасан преглед поменуте дипломатске радње, покушаћемо, да им ствар јасно и разговетно прикажемо. Ваља знати, да јевропска дипломатија води данас у право две акције, које су само у том истоветне, што су обе наперене на Турску. Једна се акција тиче арбанашко-црногорског, или управо турско-црногорског заплета. Ту је акцију покренуо још пређашњи енглески кабинет, биконс-

филдов, и заточета је тим, што су цариградски заступници сила захтевали од Порте, да она редовним путем преда Црној Гори додељено јој земљиште, тј. да на ново поседне позиције, које су Арбанаси, на превари од Турака, били заузели, па да их онда Црној Гори преда, као што дотична турско-црногорска погодба наређује. Порта стане извијати и ок лишити и тако одговори на тај позив, да се силе нису задовољиле с одговором На то силе, иницијативом лорда Гренвиља, поднесу Порти другу колективну ноту и у њој енерђички понове свој пређашњи захтев. И из тог теснаца гледала је Порта да се извуче, предложивши у одговору на ту ноту, да се постави међународна анкета, која ће испитати и констатовати, како је текла предаја за Плаво и Гусиње размепутог земљишта, па ће она онда на основу анкетиног извештаја препоручити силама начин и средства, како да се не изазову нови заплети и крв на ново не пролије. Шта ће силе на то, оне још нису одлучиле. На сваки начин, мораће нешто учинити, и оне дакле стоје пред најновијим, трећим кораком; по какве ће природе исти бити, у чему ће се састојати, то се истина навешћује у форми предлога о јевропској комисији, о пакопгресу или накнадном конгресу, али то су још само мишљења или у право новинарски гласови, који немају конкретна темеља, јер у том погледу није још пикакав предлог формулован. То је дакле једна дипломатска акција. С њом упоредо иде, друга, која није никаквим крвавим догађајем изазвана, него јединим тежњом, да се дословно и лојално изврши берлински уговор. Из те тежње поникла је прва окружница гренвиљева, којом Евглеска позива остале силе, да заједнички настану око Порте, да се изврше још не извршене стипулације берлинског уговора Све су силе у начелу већ усвојиле тај предлог, и сад још само остаје, да се договоре, којим начином тај заједнички корак да учине. — Да завршимо овај преглед дипломатске акције, ваља нам још напоменути, да је лорд Гренвиљ одмах за својом првом окружницом разаслао другу, која се тиче једино грчко-турског спора о границе. Гренвиљ ту понавља првобитни сализберијев предлог, иште, да се ради решења тог предмета постави двострука комисија, политичка и војничко-техничка, а ако Порта не усвоји тај план, онда да се само ради тог питања састане конференција сила. Као што се види, дипламатија си поставља врло обилат програм. Ако озбиљно пође на дело и на делање своје, онда се овог лета свет не ће моћи потужити на дипломатску „мртву сезону“.

По томе, што је Аустро-Угарска онако брзо пристала на гренвиљеву окружницу, не треба мислити, да ће **источна политика Аустро-Угарске** ићи у поредо с гледстоновом политиком у погледу истока. Један дописник „Н. сл. Пр.“ пише јој из Лондона о тој теми и вели, да се свако вара, ко тако мисли. Уверава, да Гешен није одвећ „сазидан“ разменом мисли, што ју је имао с бар. Хајмерлом. Мистр Гешен нашао је, да су у Бечу „одвећ консервативни“ гледе истока. Кад је напредни заступник енглески, који, као што Гренвиљ у парламенту рече, с тога одмењује Лејарда на падишином двору, што је лејардов уплив вечитим и бескорисним ремонстровањем и протестовањем са свим малаксао, — кад је Аустро-угарском министру спољашњих послова поновио гледстонове речи, да Енглеској није више стало до одржања отоманске царевине, бар. Хајмерле тако му је одговорио, да је из одговора морао увидети, да двојна монархија мисли на истоку консервативно поступати. Гешен је рекао, да се Турска тачним извршењем берлинског уговора може регенерисати; Хајмерле прихвати, да се она још једнако мора сматрати за политичког фактора и да бар толико пажње заслужује, колико Бугарска, Грчка и др. И Хајмерле мисли, да се извршењем берлинског уговора Турска може регенерисати, али ако је буду гонили, да наредбе истог уговора изврши, то се, мисли он, мора тако чинити, да та пресија не уништи њезино биће. Кад би је нагонили, да безусловно изврши берлинске наредбе, то би је лако могло довести до коначне пропасти. — Из тога се дакле види, да се гешенови, односно гледстонови назори у погледу истока знатно разликују од хајмерлових, и а то није чудо, што је Гешен рекао, да су у Бечу у том погледу „одвећ консервативни.“

ДОПИСИ.

У **Вуковару** 12. маја. — Једва једном обависмо ми и по други пут у Вуковару избор народног заступника, и то по оном начину, како нам је хрватски сабор прописао, кад је први избор уништио. — Нећу да Вам причам од Кулина бана, но просто ћу Вам само да констатујем, да је наша странка са већином од 68 гласова изабрала Светозара пл. Кушевића против берачком пророку поп Куки. Наши противници покушавали су свашта, да избор осујете, изазивали су наше људе на изгреде, грдили су на сва уста нашу вредну изборну депутацију при самом изборном чину, ал сви ти њихови паклени умишљаји осташе безуспешни, јер се разбише у ништавило о свест наши бирача, који су на избор мирно и у пуној свести свога изборног права, и кога бирају, ишли. — Посрамљени наши противници видећи да су пропали, почеше одмах већ делити своје штампане просвједе, које су већ пре неколико дана готове имали; али ми се тврдо ухвамо, да сабор неће хтети цело грађанство једне вароши за љубав фамовног Куке мучити и са правом се њиховим титрати, пошто држимо да јошт до данас не влада Кука у Срему, него закон. Кука је хтео својим избором да се рехабилитира, ал ми нећемо томе никад пружити руку. Од нас су далеко страначке и народносне страсти, ми само Куку нећемо, а тко другчије нашу борбу тумачи, тај навалице истини у лице пљује.

Као што сам рекао ми смо сјајну победу одржали, и тко наше околности и препоне са којима се борити имамо, познаје, тај нам се за цело чудити мора. Ту нашу славну победу прославили смо ми са сјајним дочеком нашег изабраног посланика, са сјајном бакљадом, сјајним банкетом, свечаном позориштном представом и венчићем, а и сјајним испраћењем уз бандеријум околни села и небројени каруца, тако да се ни најстарији људи не сећају да је Вуковар а и слављеник који икада таквог дочека доживио, за који нема речи, да га се доста верно опише. Доста на том да Вам речем, да је цео народ три дана славио, и да су наши противници до ништавила погружени. Вуковарци, а именито Срби, Израиљани и шака Немаца показаше и овом приликом де су свестни, с тога им свала, те служили вазда на дику и понос Вуковару.

Карловац. Као што обећах, ево вам шиљем бесједу, коју је говорио г. прото горњо-карловачки Никола Беговић, приликом освећења великога машиниранога млина, имања г. Петра Слијепчевића на води Корани у Турњу, крај Карловца 4 маја 1880 г. Та бесједа гласи: „Поштовани господине домаћине! и ви милостива господо! Мило ми је да је мени у част пало данас овђе начелствовати на овоме свечаном и високо-отмјеном збору Али ме је и брига велика за ријеч моју, ево не знам оћу ли задовољити, а у вељој слабоћи мојој, вас свијетла и високо поштована моја господо! С једне стране радујем се што видим његово високопреосвештенство нашега архипастира г. епископа Теофана на слави овој, с друге стране пак тако исто видим пресвијетлога претстојника г. Јована Живковића окруженога са славним чиновништвом и часништвом царских и краљевских власти из обје провинције (из Крајине и Хрватске), као такопр ђер и отмјену господу од земаљских новчарских завода из Загреба, Сиска и Карловца скупа са многобројним отмјеним грађанством из близа и далека овђе сабраним.

Дакле збиља је брига моја велика. Али ја се надам, славна господо, да ћете ви мени милостиви бити, и да ћете мени, за љубав саме ствари, поклонити бар још толико побожнога устрљења, да ја уз ову св. молитву нашу додам и неколико посебнијех ријечи. Елем: уз вашу милост кратко ћу ја рећи, јер видим и знам, да су ваша осјећања овђе силно разиграна и небу парна. И ја сам признајем да нијесам ни ја баш равнодушан. А и не знам ево, како би човјек могао овђе раменима слијегати, особито када видимо овако диван и величанствен споменик. А што је још више, овај споменик силно освјетљава наше давнашње жеље и тежње. Та увијек чекасмо и изгледасмо еда се и овај крај наше миле отаџбине већ један пут напријед помакне. И ево смо ми то доживјели! Наша Крајина, хвала богу! почела се приближивати својој давно заслуженој бољој срећи и напретку. Ја мислим овђе умни и материјални напредак!

Бар ја узимам тако овај споменик. Посебно смијем овђе рећи, да сам ја најљепше доба мога живота заложио за ову мисао, те се нијесам уклањао на томе путу свима тегобама и напастима.... Но о томе доста. Али ја данас имам срца узети на ум толике напоре народне, и толика друштвена усиљавања да нам процвјета наша драга отаџбина: па збиља могу рећи, да и ова машинирина воденица нашега честитога домаћина г. Петра Слијепчевића стоји међу свима тима подхватима на сјајном и частном мјесту своме!

Особито овђе на овоме мјесту (у Крајини) баш је тако! Знамо сви судбину овога народа. Крајина је на бојном пољу и на крвавом међану окитила се познатом славом. И ово је коло свршено. Но настало је ново коло, коло пресвјета рада и привреде! А тко је знао на здраво мријети, тај ће знати и живјети... Ја бар тако мислим, да се слава може стјецати и на мирном пољу, када се раскују сабље на српове. — Ова је слава много издашнија и дуготрајнија!

Па овоме обрту силно се радује српска народна црква, која се у молитвама својима и данас овђе подмлађује, те тако с топлим православијем својим матерински благосиља овај рад и наш тобожњи над! За то ми се и мили поздравити вас милостива господо са овом славом! Посебно пак вама, поштовани домаћине! желим из срца најбољи благослов и срећу у вашем благословљеном подхвату!

Али ћу рећи још и више што ја желим, а то је ово: желим да се у свијест народну дубоко усијече ово племенито и културно дјело, као што су се усјекле некада воденице бана Милутина... грозни виногради љутице Богдана... бијели двори Краљевића Марка... и сви небројени миљци и тимари, бијеле цркве и царске задужбине, ма којих на жалост нашу! давно већ на лицу земље нема. Та за то их нема; (јер је све то и остало прегазила и затрала разорајућа бујица азијатских дивљака) али је сачувано име и културни значај пјеване старевине. Чува нам то бијела наша вила на умотворинама пјевајућега народа српскога. И ево плода!...

Па с тога богу се ја молим и велим: Нека вишња десница чува наше драго отачаство и сав род! Нека би бог љубави и правде даровао нама свима свој богати благослов; а кад се овако гледамо и познајемо, онда иде у славу божију а на срећу народну да се и поштујемо и правично помажемо!!.... Али данас нека буде име Петра Слијепчевића дуго и вјечно живом залогом, да нами овђе овом славом и молитвом, које смо ближе обиљежени велим: — Да нашој особини ама баш ништа па ни најмања цртица не иде под шалу... или под лукаву бусију ... од свега што се зове здравим, патријотизмом и непотрешеном лојалношћу. Нами је света љубав за отаџбину, за цара и краља, и за неомражени народ српски и хрвацки!!!

И у то име велим ти драги домаћине: поживио нам тебе господ бог дуго и сретно са милом породицом твојом, са свима многобројним и овђе свијетлим пријатељима твојима. На многаја љета!!!

Из диштрикта.

Модерно идолопоклонство.

Ај тужан, шта смо дочекали, каква смо времена доживели!

Кикинда некад и сад, да видите и да чујете, па да не верујете ни очима ни ушима.

Кад би стари наши диштрикћани, који су се давно већ у бољи и лепши живот преселили, кад би они откуда могли дознати, шта се све учини од диштрикта и од Кикинде, и како им данашњи епигони њихови диштриктску славу чувају и народно поштење бране. Они би се бар три пута у гробу превртнули и хвалили бога што нису више — живи; да гледају чудеса и покоре, што се данас у по дана и на очиглед целоме свету овде дешавају.

А па тако и јесте. Јер у најновије време још играо је диштрикт с Кикиндом на челу једну од првих улога у овостраном српском народу; његова реч беше на далеко чувена и поштована а у многим приликама и одсудна. Диштрикћани наши беху у опште познати као богати људи, као врсни грађани, као храбри војници а преко свега као чисти и самостални карактери српски. Отпре је то као нешто особито важило, кад је ко могао рећи: Ја сам диштрикћанин.

А данас, како данас стоји с диштриктом и са Кикиндом? Немојте ме ни питати, јер срце ми пуца и груди ми се цепају кад се сетим некадашњег диштрикта и његових диштрикћана, па погледам и видим, како је данас.

Све што је некада било богато, врсно, храбро од карактера, све је то било пак и прошло, а сад се о томе само приповеда.

До душе народ је у диштрикту остао у главноме онај исти, који је и пре 100 година био, врстан, храбар и од карактера (само је у иметку, па жалост, тргао натраг) али они, што стоје „над“ народом, они што се крсте именом лажљиве интелигенције, они су постали са свим друкчији, они су се у са свим друге нове форме изметнули.

Истина има нешто и међу тима „над“ народом, што би се као могло честитим и ваљаним назвати, али је то тако мало испред „тамо гади ихше нест числа“, да са свим ишчезава, да тако рећи не спада ни у какав рачун. Да је ово верна фотографија данашњег стања у диштрикту и у Кикинди, о томе може само један поглед на слику и највећег слепца уверити.

А каква је то фотографија данашњег стања диштриктског и кикиндског? Ево ћу ја сад да покушам, да је бар у главним потезима извесем свету на видик.

Некадашњи диштрикт наш (који је сад напелцован на торонталску жупанију) био је, као што се зна, врло богата муниципија; његово имање бројало се на милијоне. Осим разних непокретних објеката у земљи а особито у здањима беху им новчани капитали велики, међу којима је само школска заклада износила на 200000 ф. Па шта мислите, где је сад све то? Отишло у непело, прешло у мађарске руке. За тај школски капитал, којим смо могли подићи читаву академију српску, ми имамо сад мађарско-језовитску ђимназију, у којој се српски језик ни као обавезан предмет не учи, а камо ли још да се све штудије на њему предају. Али мађарским мисијонарима око ђимназије кикиндске још ни то није доста, него цунјају по српским кућама и друштвима, наговарајући и гонећи их да прометну српска имена своја у мађарска, као бајаги да стекну тим начином себи весеља у рају ил који

ЛИСТАК.

Седам година у јужној Африци. — Голубова изложба у Бечу.

Већ од неколико дана узрујао се сав изображени свет у царевој престоници, на све стране говори се непрестано о чудесној африканској изложби, све новине, како овдашње, тако и стране, знају да рекну коју о најновијем проналаску у јужној Африци. Па за што и нас не би занимала тако интересантна новина? Та за нас је ова ствар још у толико више од веће важности, што је човек о коме се толико говори и пише, брат Славенин, Чех. — Др. Емил Голуб вратио се са својих научних испитивања из јужне Африке и доноси нам богату ризницу знања у свим гранама науке, дивну збирку ондашњих слика и прилика. Па зар таког човека није вредно дочекати с раширеним рукама, зар се није вредно упознати поближе са његовим радом на томе пољу?

Мој ће задатак бити да вам у кратко нацртам живот тога вредног путника и борца на пољу науке и просвете, за тим ћу прећи на његов јавни рад.

* * *

Др. Емил Голуб рођен је 7. октобра 1847. као син једног лекара у Голицу (у Моравској.) Посетио је гимназије у Сацу и Прагу, а г. 1866. ступио је на прашки универзитет, где се медицинским студијама одао. Из ране своје младости показиваше вољу и љубав према географским и природним наукама, и давањем лекција набавио је себи лепу књижницу и научне збирке. Године 1872 буде за доктора целокупне медицине промовиран и тада започе свој давно смишљени план, како ће пропутовати и испитати Африку. Тешком муком скупка нешто мало новца за пут. У половици маја 1872 окрене леђа својој отаџбини и укрца се у Саутемтну (**Southampton**, у јужној Инглеској) за Кап-колонију. Након врло опасногa путовања по мору, на ком скоро да живот не изгуби, приспе 3. јула у Порт Елизабет (у јужној Африци.) Сва његова готовина не изнашаше тада ни пуних 10 шилинга (5 форината). Немачки трговац, Херман Михаје-лис и аустријски конзул Адлер препоручише га код знатнијих трговачких кућа као лекара и он се настани као практични лекар у **Dutoitspan**-у у алем-пољима (**Diamantenfelder.**) Његова пракса даде му средстава, да већ у фебруару 1873 предузме екскурзију кроз јужне пределе Бечуана и републику Транзвалску. Од те експедиције донео је двадесет сандука са природописним и етнографским предметима, и све их је у отаџбину послао био. Вратив се у **Dutoitspan**, настави своју лекарску праксу, али већ у новембру исте (1873) године дигне се на другу експедицију кроз Бечуанске земље, која је шест месеци трајала. У два маха спопадалага је жестока грозница са врућицом, од које сретно оздрави и врати се натраг у **Dutoitspan** са богатим „пљеном“ у 32 сандука. На ново мораде се латити своје лекарске праксе, да би средства набавио за своју трећу експедицију (марта 1875,) која је трајала 21 месец дана. При овој експедицији приспе у државу Маруче-Мамбунда, која лежи на средњем току реке Замбези. Владалац ове државе, Сепопо, даде му дозволу и средстава, да може уз реку Замбези путовати и др. Голуб мишљаше, да ће моћи до извора ове реке доћи. Али ту га спопаде опет грозница, а чамац са раном и лекаријама пропаде у матици реке Замбези, а с њиме и већи део његове збирке. Смели путник мораде своје планове напустити, те се тако врати кроз земље Матабелске и Макалачке у алем-поља, сакупивши уз пут пуна 22 сандука разних ствари. То је било у новембру 1876 године. Које приходима од свога лечења, које предавањима, држаним у кап-колонским варошима и напоследку које што му је припомоћ из Јевропе стигнула, беше му могуће да се у Јевропу врати. У Лондону је сваким могућим одликовањем удостојен, исто тако и у Бечу и Прагу су га не само његови пријатељи и познаници достојно дочекали, него се и сав изображени свет, а шта више и шира публика интересује за њ и за његове заслуге на пољу науке. — Јавни рад му се може поделити на троје: 1.) издавање књиге под насловом: „Седам година у јужној Африци“; 2. изложба његове збирке из јужне Африке и 3. предавања о разним темама из новооткривених земаља.

Његова књига: „Седам година у јужној Африци“ („**Sieben Jahre in Süd-Afrika**“) Излази на немачком језику у Бечу у накладној књижари Алфреда Хелдера а на чешком језику у Прагу у наклади Ј. Отона у појединим свешчицама. До сад је само једна трећина тога дела угледала света, али се већ из досадањега опазити може, да је у пријатном начину приповедања сакривена дубока знанствена озбиљност. Дело је интересантно као какав роман, али при том пуно корисне науке, као строго научно дело, ма да се као тако не може узети, јер су то само његове путне грте. Крај свега тога провејава здрави хумор кроз читаву књигу, и заиста има врло красних епизода, које је он на своме путу доживео; у кратко, то је књига, која сваком омилити мора, чим је почне читати, и ја најтоплије препоручујем ово дело свакоме, који жели да нађе у својој „лектири“ здраве душевне забаве.

Сад ћу да пређем на његову изложбу.

Подалеко од свакидашњег светског жагора у царевој метрополи, у питомом пратеру, на месту бивше светске изложбе отворио је и др. Голуб своју африканску изложбу. **Pavillon des Amateurs**, то убаво местанце у светској изложби, које је „вештини“ уступљено било, изабрао је др. Голуб за скровиште своје драгоцене изложбе. Пет великих сала у павиљону заузима Голубова изложба. Ма да изложба није тачно подељена по групама, већ мање више по земљама у којима су поједини предмети нађени, то се ипак може рећи, да су у првој и петој сали смештене животиње, у другој човек и етнографски предмети, у трећој минерали, а у четвртој биљке.

Продирањем „белога човека“ у пределе, који до сад никакве културе видели несу, мења се уједно и природни карактер тих земаља; биљке, а нарочито животиње дотерује он према својим потребама и у опће све, што се не да припитомити, или што му никакве ко-

ђаво да им буде. И кад је славна кикиндска интелигенција (?) могла ствар дотле довести, да се за рођене српске новце у Кикинди подигне чисто мађарска језовитска ђимназија, а пе какав српски завод, онда се чудити морам, да се још нико није поменутим мађарским мисијонарима одазвао. Но како је г. управитеј човек од карактера, да не клоне духом у својој културној мисији не смем два пута ни рећи, да му не ће која овчица одбећи у његово стадо. На послетку т. не би била првина у Кикинди, јер ми имамо неколико примера од 1848. год. где су потомци Милошеви и Вељкови име и народност своју остављали и у туђе се форме промећали. Било је тада у нас чак и таквих „Срба“ који су „рацке“ попове за браду чупали. Шта није било, и шта још не ће бити.

Али диштрикт наш није само са красне интелигенције (?) своје изгубио капитале у земљи, у зданима и у новцу за које сад више ни труна изгледа нема, да ће кад год до њих доћи, него има ту болан још и далеко већега зла. Сад је Кикинда код све интелигенције (?) своје дотле већ доспела, да је и лепо име и стару славу своју изгубила. Нит вас овде код нас пита ко за народ нит се брине ко за Српство, нит ко тражи цркву, нит ко мари за школу, боже сахрани, пишта од свега тога, него „свако Туре себи дере“. сваки има само себе на уму, свој трбух, свој џеп и — ништа више.

Али молим вас само, слушајте даље.

Откако је овај афтономни живот наш наступио нигде већега „дар-мар“-а него код нас у Кикинди. Вршачки „шури-бури“ је „шувикс“ спрам овог што се у нас твори. Ко је рад да дозна што поближе о афтономним шкандалима кикиндским тај нек прочита само записнике последњег нар. сабора у Карловцима, па ће видети.

И знате ли ви, откуда све то зло долази? Ви ваљада мислите, да долази од народа, који је прост или од масе која ништа неразуме! Боже сахрани! Не од народа, не од масе, него на против све то зло долази баш од оних, који су највише науке свршили, долази од наше интелигенције. (?) Ако желите да вам још простије и у краће рекнем откуд све то проистиче, онда ћу вам касти, да је све наше зло чисто протино масл .

Наш прота је човек од својих преко 70 година Он се, као што цифра сведочи, родио баш у оно најапсолутније доба, кад је Наполен I. пошао био, да целим светом завлада. Отуда дакле није никакво чудо, што се у г. проте апсолутизам и у крв и у нарав прометнуо, те он тако нити је кад пре могао трпети, нити данас још може да поднесе, да има кога старијег од њега у Кикинди. Њему никада није ишла у главу она нар. пословица, да „има и над попом попа“. Пре автономије био је он у Кикинди и прота и претседник и тутор и благајник једном речју прави „домње Мургул.“ Он је дакле још у пређашња времена већ огрезао био у господству, па је сасвим наравна ствар, да није могао афтономију да мириши, на против свагда му је била кост у грлу. Али да богме није ни автономија за г. проту много разбирала, још мање се на његово „старешинство“ обзирала, него прво што јој је било кад је дошла у Кикинду, ократила је г. проти рукаве! Г. прота мишљаше у почетку да је шала, али кад виђе очима и чу ушима, да га је афтономија из свију његових апсолутистичних положаја избуксирала а он не имајући законита оружја, да се одбрани, шта ће, куда ће, већ пођи лево, пођи десно, али све осим афтономије; и тако наш г. прота удари у сплетке и смутње, у оружје којим се он од вајкада против рода и народа свога служио. Упињао се из петиних жила, не само да натруни новоме закону и поретку, него, ако је могуће да га са свим сруши и сатре, те да на развалинама народне муке, по ново успостави гадну своју деспотију. У ту циљ је наврбовао читаву војску мамелука, образовао је цео ђенерални штаб, а тактику је удесио, како само сваки деспота уме да удеси. Шеф ђенералног штаба бешу му, а и сада је још, злогласни капелан неки, његов зет, чије се име на последњем сабору с највећим гнушањем спомињало и слушало. У опште приметити ми је овде, да се подобар део протиних мамелука састоји из његове својте већ по самој крви. Од шесторице тамошњих свештеника само двојица му нису род, а они други су му који зет, који нећак, који брат и т. д. Него чудновато, баш рођени му брат није у његову табору него са свим на противној страни.

Од каквог је деморализирајућег уплива ова гадна појава на овдашњи народ и на јаван живот његов види се свуда, што сваки баш г. проту и његову војску за сва чуда и покоре одговорним чини. И није друкчије! Јер г. проте је заслуга, што је и Мајтењије у Кикинди био, његова је заслуга, што још ни данас нема законите црквене општине, а његова је најпосле, што је (о стида, о срамоте!) Кикинда ваљда једина наша општина, која је нашла да се и с образом и са чашћу слаже, да идолопоклонством својим одобри и санкцијонише новозаведени перед на пољу наше крваво стечене црквено-народне афтономије.

Кад све друге честите српске општине устају с најжешћим протестима против нарушења од саме државе гарантованог нам закона нашег, онда кикиндски г. прота као неки кепец-Јупитер с Олимпа једним мигом ока свога покреће целу мамелучку војску, да поткрени насртај, да удвостручи атентат на нар. живот машајући се, да целива руку, која је цео народ по образу ударила!

Ај тужан, шта смо дочекали, каква смо времена доживели.

Ко је читао „Заставу“ пре неког времена, биће му без сумње познато, како је кикиндска црквена општина, resp. г. прото и капелан с осталим мамелуцима инсценирали депутацију, која је имала отићи у Карловце, да се тамо новоме Месији поклони. И та је депутација одиста и била у Карловцима и поклонила се новоме Месији и повратила се натраг и сад сви с г. протом заједно почивају мирно на лаворикама задобивене славе и победе.

Али хајде, док се они сладе и уживају, ја ћу да упознам мало поштоване читаоце с појединим личностима поменуте депутације. Ово чиним с тога да загојатим по нечије љубопитство, а друго, што сам према историји, која бележи светске догађаје, дужан да то учиним, да забележим дотичних „чесна“ имена, е да се не би како год забашурила и у жагору изгубила.

Цела депутација беше „sieben Mann hoch“. Не знаш, откуда баш број 7, и да ли то има какве свезе с оних седам дебелих египатских волова, крава — шта ли су били, тек да се то не односи на оних седам мудраца из старе грчке историје, то се најбоље познаје по депутацији самој.

Главну улогу у целоме посланству играо је већ горепоменути злогласни протин капелан. До пре неколико година био је овај само шегрт у г. проте, који га је као просто оруђе за своје деспотске цељи употребљавао, али у последње време као да је шегрт надмудрио мајстора и сад врло често бива, да г. прота игра, како му капелан свира. Но кад би се то ограничавало на њихову сопствену кућу, не би ни петао за њима кукурекнуо, али то је она несрећа, што су сатански свој рад наперили против самога народа. Иначе г. капелан хоће силом да важи као класично изображен човек, па је за то научио неколико стихова из Хорација, што увек баш онда цитира, кад се попне у „горњи спрат“, а то код њега доста често бива, тако, да по који пут не погоди басамке, него се стрмоглавце одваља чак у подрум.

Као други члан депутације фунгирао је наш познати узор-поп Коста Р. То вам је загонетка од човека! Свештеничко звање сматра он просто као занат, као „веркштат“, где се све за новац ради. „Благочестиви христијани“ у његовим очима нису друго него просте муштерије, којима он сваку наручбину за готово „лиферује.“ Од поуке какве и моралних савета за народ нема код њега ни трага ни гласа. Иначе би могао бити од „бољих“ свештеника, јер није „празан“, али све бадава, кад му је вршачки владика род, па се и њему прохтева, да буде неки мали владика. Отуда његова алијансија с г. протом, који га опет са своје стране као згодно средство употребљује.

Трећи у депутацији био је наш вековечити тутор црквени грк-Ника Ф. Ово вам је опет један веома редак егземплар од човека. Кажу, да је од врло стародревне породице, која води повразу своју чак од неке бољарске породице, што је још у време сеобе Срба из Бојке овамо дошла. Неки шта више приповедају, да је његов чукундеда први колац забо у земљу, кад се Кикинда населила. Но не знам, је ли истина, јер у кикиндским аналима нема о свему томе никаквих писмених података, али ово стоји, откад сам ја нашу цркву и њега, грк-Нику запамтио, од тога доба је он непрестано све до данас њен главни тутор. Веле људи, да је у томе качеству далеко дотурао, а то ће и бити, јер је г. прота с њим као с рођеним братом задовољан. Иначе вам је тај грк-Ника прави ђаво од човека, и ваљда нема ни једне бранже на свету, у којој он није свој туторски „фахманлук“ опробао. Он вам је био и бирташ и трговац, и арендаш и попашар и бог вас пита, шта још није био. Наравна ствар, јер све то засеца у туторски руфет. Напослетку је он и слаткоречив, те кад га човек мало по из даље слуша говорити, мислио би да му тече од кромпира шећер из уста, али кад га после из ближе посмотри а он види да то није ништа друго, него се грк-Ника запевушио од силног без репа и без ушију брбљања!

Четврти члан депутације био је учитељ (о просвето, о педагогијо!) г. Симо А. Г. прота је Сими ујак, стриц, теча — шта ли је, пак отуда то, да је и он депутирац био. Иначе вам је г. Сима човек, који се држи начела „ши ку Њамцу ши ку Турку“, само нек је његозу трбуху добро. Да је којом срећом остао при својој школи, могао би лепо име стећи, а овако га враг нанео, да се умеша у господу, те му сад и јесте народна награда — презирање.

Пето место у депутацији испунио је неки Арон У. човек, који врло згодно пасује у оно племе, чије име носи. И тај вам нема ни зашто другој појма ни осећања него само за „готово.“ А осим тога ваља знати, да је он помешан још и у Рацковићев тестаменат по коме је остало преко 50000 ф. на оснивање женске школе у Кикинди. Сигурно се дакле и њему има добра порција захвалити, што се Рацковићева последња воља након 12 год. још у живот не спроводи. Он дабогме по интелигенцији (?) својој држи, да Кикинда још није дозрела за такав завод, па богме ко зна да ли човек нема баш право. Иначе се о њему говори, да зна своје име потписати, но у Аарон не сме фалити два а. Најпосле не могу пропустити, да не рекнем, како је и он г. проти неки род, брат, синовац, нећак — шта ли је.

Шести и седми члан депутације били су двојица овдашњих врло имућних ратара. Њихова имена не ћу да спомињем за сада због тога, што сам потпуно уверен да су обојица запали у ово друштво као Пилат у „вјерују.“ Него им ја својски и пријатељски препоручујем, да се за други пут узму боље на ум, иначе ћу и њих овако пред свет као и њихове колеге, па нек се види, какви су ми они Срби. Та они бар могу бити независни људи, јер имају хвала богу толико, особито један од њих двојице, да би могли и проту и грк-Нику с целом депутацијом заједно што но реч за мекиње купити, па који их бес тера, да спрежу с таким шврћама, те да им без невоље буде при образ на српском дивану! Дакле узмите се, браћо, добро у памет за други пут, недајте се заводити ни од каквих смутљиваца, чанколиза и скутоноша.

У осталом овој двојици може се мало кроз прсте гледати већ и због тога, јер су се они још на путу били освестили и покајали, шта су урадили. Покајницима су греси прости!

Ето то вам је била та дерна депутација „sieben Mann hoch“!

Говори се, да их је нови Месија братски дочекао, да их је господски нахранио и поштено напојио, пак их онда као добар пастир своје „овце“ с нарочитим за њих спремљеним благословом отпустио.

Али се осим тога приповеда и то, како су г.г. депутирци имали ваздан „пеха“ на путу, тако да се нису кућама ни вратили оним путем, којим су хтели да дођу. Ко зна, шта је још све с њима било и каква су „прикљученија“ имали, док су отишли тамо и вратили се натраг. Они сами ништа не ће или не знају да кажу, него приповедају само, шта су све јели и колико су пили — кад им се тако мукте прилика указала.

А како су, јелте, путовали, о чијем трошку? — запитаће неко. То нека вам каже г. учитељ-депутирац, јер он им је био за цело време путовања касир а ако не ће он да каже, онда питајте општинску касу, за колико стотинарака се олакшала, кад је депутација пошла у Карловце, па ћете онда таки дознати, о чијем су трошку путовали.

И сад молим вас, кад узмете све околности ове депутације у обзир, не ћете ли и ви са мном заједно казати, да то ништа друго није него „модерно идолопоклонство.“

Кикинда, после ускрса. **Немезис.**

Занатлијске задруге.

Закон од год. 1872. укинуо је дотле постојавше цехове, и прогласио слободу рада, промета и конкуренције.

Ми стојимо пред свршеним чином, налазимо се у кориту, којим пловити морамо; са тим околностима дакле и рачунати морамо.

Но ми тако не чинимо. Заљубљени, као Кинези у своје старе, дотле постојавше законе, ни да би за длаку од њих попустили; те навикнути на њих, сневамо о њима и називамо златно и блажено доба док су исти постојали. А међутим разборитији, отворенији и досетнији, рачунају са околностима и са оним што мора бити, грабе корист, док ми тужимо и уздишемо за оним што ће се врло тешко повратити.

У нас се већ прилично и у разно доба писало да се треба махнути прошлости, а прихватити оно што постоји и што је сад, те се озбиљски подухватити рада, и не упропастити се у рекриминацијама (жалбама.) Још пре него што је закон о слободи заната и рада изишао, г. Александар Сандић професор, и велики пријатељ и заузимач за наше занатлијство, покренуо је мисао опште „српске занатлијске задруге“ да би тако начинио барем плот против препредености туђинске особито чивутске, који у опште нашим угарским занатлијама убитачну конкуренцију праве. Но како се та племенита и спасавајућа мисао г. Сандића не могаше остварити, због препона, што су јој стављали клеветници, подле издајице и пудљивци из нашег народа, денунцирајући честити смер занатлија српски, као да је то бајаги неко будуће организујуће кортешко друштво, и по томе не добив највише одобрење за своје уређење, то се онда морало обрнути сасвим други начин и стварати поместне занатлијске задруге.

И ту је предњачио пошт. г. Сандић. Он је створио за новосадске занатлије правила, која после и сомборци примише и одобрење добише. И по другим крајевима српским, могосмо разумети да се остварују па тим основима задруге.

Но то све има само спољна знака, ал битна још никако.

Задруге, које постоје мање више, брину се једино, да постигну оно што су имали у цеховима т. ј. да частништво има неку праву власт, да се мора рад под морањем увести, да се испити из појединих заната пред задругом полажу, да се занат са дозволом задруге почети може, да се вратимо у доба цопфова. Они би само ту једну једину новост радо усвојили, а то је: да место појединих занатлијских струка бивших цехова, буду све струке у једној задрузи, јер више могу прикупити новаца за своје потребе и могу при разним светковинама импосантније учествовати.

Од свега осталог зазиру и боје се.

Штатути пак наших занатлија створени су на врло широком темељу, тако, да занатлије по својој користи, могу разноврсна подузећа чинити.

За сваког појединог побринути се могу што им је дозвољено да

1. оснују болничку ладицу, од куд добијају лекарске помоћи, а у случају подпуне немоћи и издржавање.

Занатлије почетници нису капиталисте, па да се у случају невоље, могу својим капиталом лечити и издржавати, већ су сироти људи. Па како је добро кад такав почетник, кад падне у невољу, те сад са оним својим незнатним прилогом лобија праву и добру помоћ под којом се и боља лако преболева; а како, је тешко кад невоља дође па ни од куда помоћи, а сам немаш. Ту не само што се ужасно напати, већ се никад као што ваља и неоздрави; а знамо да је „здравље срећа и снага, а да је болест најемник пропасти“.

2. Дозвољено је да се оснује ладица сарањивачка.

Са Маленим прилогом, заштеди задругар себи и својима огроман трошак при укопима својих кућевних чланова.

Како је незгодан положај кад несрећа изненада наиђе, па се новац при руци не деси, већ се мора на веру мртвацу одећа купити. Овако је побринуто у напред за сваки могући случај, те поред једне туге губитка оног најмилијег, не мора доћи и после накнадно онај несносни тренут, кад те вересија почне давити, те ти загорчи још грђе живот.

3. Дозвољено је да оснивају ладицу за мировину и потпомагање.

Није сваки човек ни те нарави, ни те воље, да се ваздан брине за будућност. Истина, да је то велика и мана и несрећа; јер ништа лакше није издати из руку до ли новац. А дани млађане снаге, воље и весеља пролазе, те их замењују дани немоћи, старости и поболевања. У тим данима неда се заслуживати, сад ваља живити од зараде и заштеде. Но тај је отишла још за време добре воље, бујне снаге и веселих дана. Шта сад? Који

ристи не донаша, то он безобзирце уништава са лица земље. Ово се нарочито у погледу на животињски свет у јужној Африци даје применути. У Капланду, где Јевропејац већ скоро три стотине година жари и пали, и одатле све даље према северу продире, смањује се животињски свет све на нижу цифру, а још за два три столећа знаће потомство за неке особите родове животиња у јужној Африци. тек само можда из књига. Тако су од великих сисавца лав, од пахидерма риноцер и морски коњ у Капланду већ са свим истребљени, а слон се налази само још у малим чопорима у неким диштриктима, где је од стране власти забрањено, да се истребљује.

Северно од реке Оранije, у непрегледним пашњацима реке Вала и Лимпопо, у пространим калахарским пустарама и замбеским прашумама наћићемо животиње у првобитном стању.

Од мајмуна је вредно споменути злоћудне павијане, који живе по шумама у читавим чопорима и често се са људма у бој упуштају. Од грабљиваца су нарочито заступљени лав, леопард и пантер, који се хране ловом пре живалаца (волова, бивола и т. д.); од осталих мање опасних грабљиваца ваља напоменути три врсте хијене и дивљу мачку. Пре свега су биљождери у јужној Африци значајни, а међу овима антилопе, У самој јужној Африци налазе се 25 од осталих познатих 70 врста антилопа. Нарочито се појављује дивокоза у грдним чопорима (каткад по 40.000 комада) и са свог помадског живота задаје становницима више бриге и страха, него шашка. По становнике је јако опасан дивљи каферски бивол са врло јаким увијеним роговима.

Од врсте коња заступљена је зебра, квага и дивљи магарац. Пахидерми (животиње са дебелом кожом,) који репрезентују доста чудноват род животињски, јако су у јужној Африци распрострањени. Велики чопори слонова живе по равницама унутрашњих предела, носорог се налази највише у мочарима, а водени коњ (Hippopotamus) у већим рекама, нарочито у Замбези.

Од свију овде споменутих животиња наћићемо у Голубовој изложби или врло красне коже или разне друге препарате. Нарочито нам ваља споменути девет дивних лавовских кожа разне величине, једну кожу од зебре и коже, а исто тако и многе врло лепо увијене рогове од разних врста антилопа. Чељење побуђују два грдна зуба од хипопотама и силество носорогова од црних и белих риноцера.

Птице су из јужне Африке врло интересантне, ма да немају тако живе боје у перју, као њихове друге из тропских предела. Нојеви живе у повећим групама по пешчаним равницама; др. Голуб је изложио разне сорте њихових драгоцених пера, које у трговини виђамо врло често. Вредно је споменути силне птице, што по баруштинама и мочарима живе; од те врсте ћемо наћи много птица. Разне ноћне грабљивице, пливачице, пузавице, кокошке, голубови, колибри, певачице итд. дају нам јасног појма о птицама јужно-африканским.

(Свршиће се.)

није заштедио, он се превије под невољом док не заслепи те не пружи руку: уделите! С тога је врло умесно оснивање ладице за мировину и потпомагање, у коју се из веселих, пријатних и бурних дана баци по који бео новац за црне дане.

За опште унапређене заната могу се бринути тим што им је дозвољено:

1. Да могу установити првостепену власт, поротни или миротворни одбор. Ово је така благодат по занатлијство какву не ужива ни једно друштво у овој држави. Друштво једно неможе себи што дивније и користније замислити.

При сомборској занатлијској задрузи десило се 7 случајева, које је порота решила. И заиста са неким чувством задовољства могу констатовати, да ништа величанственије, ни светије нисам видео од тог суда. Људи, чисти прави, добромислећи, који воле изгубити главу него своју огрешити душу, тако само могу судити.

Свих 7. случајева решени су па подпуно задовољство обеју странака, призива ни у једном случају није било, Шта више један је случај био тако тешке природе, да је једино здрав разум и непоквареност — могле прозрети у истину и пресуду донети, да се странке изравнају. Заиста, да се ретко која власт упушта у тако подробно тражење истине и правде, као овај суд поротни. Занатлије су због тога заклоњене од врло многих неприлика.

2. Дозвољено је, да се законитим путем могу бринути, да који задругар не дође у положај незгодан неимајући раденика; или да му омогући, да може до нових модних мустара доћи и поучити се ако му је усљед забатаљености вештина заната испред његова знања умакла.

Ово је врло и нуждан и баш битан услов за опстанак сваког занатлије, јер који занатлија не прати развијање и унапређење свог заната, тај је пропао. Данас је конкуренција упутила сваког занатлију да има на уму те свакогодишње, шта више четврт годишње промене и измене. Што је пре годину две дана било у већим јевропским местима мода, то сад долази у доњоземство, у сва места била велика била мала; зато занатлија мора знати, како ће кројити и шити, да га муштерија неостави муштерија, и непазари код Чивутина, који већ по најновијем кроју ради.

Занатлија нити ће стећи, нити ће живети, а ко буде радио једном Паприки ил подобнима, који је још 1817. године капут и чакшире дао пачинити па их и сад носи, и који ће подерати за живота пет пари чизама јер иде у папучама ил бос. По том кроју данас не носе људи одело, ни обућу; који не иде за временом тог време заборави. С тога дакле и та установа од преке је потребе за наше занатлијство. Задруга може све разноврсне мустре и листове имати и држати, поједини пак не може то никад. Задруга може имати раденика на расположењу а поједини никако.

(Из „Родољуба“.

Изјаве српских општина.

Досад су ове општине закључиле претставком на саборски одбор тражити што скорији народно-црквени сабор због промене у српској хијерархији:

Нови Сад, Чуруг, Вел. Кикинда, Рума, Башахид, Итебеј, Баја, Сента, Сентомаш, Суботица, Моле, Вел. Бечкерек, Карловац, Петрово Село, Митровица, Пакрац, Госпођинци, Турија, ћала, Шид, Адоњ, Сомбор, Фаркаждин, Ст. Бечеј, Меленци, Вршац, Ада, Брђани, Јабука, Чаково, Сенђурађ, Ириг, Дивош, Жабаљ, Черевић, Беочин.

Нови Сад 15. маја. Сабор троједне краљевине, којем је састанак уречен за 19 (31.) мај о. г., одгођен је за другу суботу 24. маја (5. јуна) у 8 сата у јутру.

— У загребачким листовима читамо, да је државни надодветник у Загребу, др. Наполеон Шпун, дао оставку на звању. За привременог наследника му постављен је тајник правосудског одељења земаљске владе, Владислав Цуцулић.

— Из Беочина јављају нам, да је и тамошња црквена општина, у смислу дотичне одлуке новосадске општине, послала представку саборском одбору ради што скоријег сазива српског народно-црквеног сабора.

НОВИЈЕ.

— Заповедник крајине, ђен. Филиповић, позван је телеграфски у Беч, где је 13. ов. мес. конферисао с министрима финансије, угарским гр. Сапаријем и аустријским бар. Криксауом.

— Српски пуковник Јанковић стигао је у у Рим и донео талијанском краљу таковски ред.

— У погледу заједничког корака, што ће га силе код Порте учинити, француска је влада предложила, да се не поставља комисија за регулисање грчке границе, него да се састане накнадна конференција сила, која ће решити поменуту ствар. Енглеска и друге силе већ су пристале на то. Неке силе још нису формално пристале на тај предлог, али за цело ће пристати.

— Аустро-Угарска је била препоручила Порти, да отоманском војском блокира Скадар, да не би Арбанасима у Тузима ишла потпора. „П. Л.“ дознаје, да су све силе потпомогле тај предлог и да га је и сама Порта примила, али до сад још није извршила.

— У солунском вилајету проглашено је опсадно стање ради јавне сигурности.

— Оба сукривца Вели-Мехмеда, убице руског потпуковника Кумерауа, осуђена су на вечити прогон.

— Руски посланик кнез Орлов стигао је 11. ов. мес. у Париз и сутра дан посетио министра спољашњих, Фрасинета.

— Леон Сеј изабран је за председника француском сенату.

— 11. ов. м. био је у Лијону избор народног заступника. Бланки је добио 5957 глосова, радикалац раденик Роше 5098 и радикалац Фере 2650. Фере одступио, да би Бланки при ужем избору могао бити изабран.

Изашла је и уредништву је припослана 9., 10. и 11. св. више пута на овом месту поменутог дела дра Емила Голуба **„Седам година у јужној Африци“**. И ове су свеске као и пређашње, занимиво написане, украшене сликама и красно израђене.

Разне белешке.

(Становништво земље.) По поузданим податцима, као што их један стручан немачки лист доноси, рачуна се, да на целој земљи живи 1.423,917.000 или од прилике 28 људи на квадратној миљи. У Јевропи има 309,178.300 у Азији 824,548.500, у Африци 199,921.600, у Аустралији 4,748 600, у Америци 85,519.800 становника. Год. 1876. било је на земљи од прилике 27 милијуна становника више, но 1875. Становништво се овако дели па разне јевропске државе: у Немачкој има 42,723.249 становника, у Аустро-Угарској 37,700.000, Шварцарској 3,669 147, Холандији 3,809.527, Белђији 5,336.634, Луксембургу 205.153, Русији 71,730.980 (?), Шведској 4,383.291, Норвешкој 1,802.882, Данској 1,903.000, Француској 36,102.921 Вел. Британији 35,450.000, Шпањолској 16,551.647, Португалској 4,298.881, Италији 27,482.174, Монаку 5741, у републици Андори 12.000, у јевропској Турској 8,500.000, у Румунији 5,073.000, Србији 1,377.068, Црној Гори 190.000, Грчкој 1,457.894. По целој Турској у Јевропи, Азији и Африци станује 47,600.000 душа, од којих долази 20,500.000 на Мисир, Триполис и Тунис, а 13.000.000 на Азију. (Ваља да обратно?) Број становника у Русији рачуна се па 86,586.000 душа, а то је за 900.000 више, него ли 1875. год. У британској Инђији има 289 мил. душа; у Китају 405 мил., у Јапану 33,299.014 душа. У Лондону живе 3,489.428 душа, у Паризу 1,851.792, у Њујорку и Броклину 1,535.622, у Берлину 1.045.000, у Бечу 1,001.999.

(Статистички податци о славенским земљама балканскога полуострва) О прирасту Црне Горе не може се још ништа поуздано рећи, јер границе њене још нијесу стално утврђене. По берлинском уговору имало би Црној Гори припасти 5109 квадр. километара и око 120.000 становника, а то би износило с пређашним становништвом 320.000 становника. По попису од г. 1874 бројила је Србија 1.353.890. становника. Берлински конгрес држао је, да живи до 280.000 становника на простору, који је Србији досудио; али попис који је српска влада одмах почетком 1879 ондје предузела, доказа да је она процјена преписка, јер се пронашло да у крајевима те су Србији припали живи 506.000 становника, што с пређашњим становништвом чини близу 2 милијона становника. Ново задобивено земљиште износи 11.097 кил. квдр. а просторни опсег целе кнежевине 55,652 км. кв. Ново земљиште подијељено је законом од 6 фебр. 1879 на 4 округа и 15 срезова. На 1 квадратни километар долазе 34 становника, и то у старим окрузима 31, у новим 45. Ново земљиште је у сваком обзиру богато. Становништво нове Бугарске кнежевине није још пописано али се рачуна на 1 и по милион. У Источној Румилији живи до 570.000 становника. Босна и Херцеговина имаде по попису од прошле године 1,142 147 становника. Скупа дакле износило би становништво јужних славенских земаља на балканском полуострву преко 5 и по милиона. Но ови статистични податци једва да ће бити у свему тачни и потпуни.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

РОМАНИ МИЛОВАНА ВИДАКОВИЋА.

КАСИЈА ЦАРИЦА.

Сад баш изађе из штампе омиљени роман Милована Видаковића **Касија царица**, новим правописом и пречишћеним језиком према данашњој потреби српске читалачке публике.

Име Милована Видаковића и књижевне заслуге његове, помињу се данас пригодом његове столетнице са славом и хвалом.

Да би српској читалачкој публици били и овом приликом, као свагда што смо на услуги; да би задовољили и оно старије коло читалаца, који често траже Видаковићеве романе, решили смо се, **да их прештампамо и издамо у јефтиним и удесним издањима.**

Издање то отпочињемо са забавно-моралним романом **„Касијом царицом“**, КОЈА ЈЕ ПРЕ НАС ДОЖИВЕЛА ВЕЋ ТРИ ИЗДАЊА.

Од живе потпоре читалачке публике зависи хоћемо ли моћи продужити и довршити овај накладни посао наш у славу заслужноме Видаковићу а на корист српских читалаца.

Књига ова штампана је читко и јасно, уређена је ЛИКОМ ПИШЧЕВИМ, и НАСЛОВНОМ СЛИКОМ. У предговору прибрани су до сад познати податци **из живота Видаковићевог**. Износећи 15¼ табака цена јој је САМО **80 нов.**

Препродавачима дајемо на сваки 5 комада једну на дар, књижарима наш уобичајени рабат.

Наручбине из Србије прима наша филијала, књижарница А. Пурића у Београду.

У Новом Саду велике недеље 1880.

СРПСКА КЊИЖАРА
Браће М. Поповића
у Н. Саду.

Изишао је 10. број

„ШКОЛСКОГ ЛИСТА“

са овим садржајем: Седница нар. црвк. школског савета, држана 8. и 9. маја. Значај српске народне школе од уредника. Највиша задаћа школе од В. Красића. Уплив притиска ваздушног на жива створења. Школске вести. Књижевни прикази (Народни лечник и Ustav kraljevine Hrvatske.) Разно. Промене у школству. Упражњена учитељска места. Јавна кореспонденција. — „Школски лист“ стаје 3 фор. на годину, а претплата се шаље уредништву у Сомбор.

ИЗЈАВА!

Доле подписани у име црквене општине беочинске изјављујемо свима српско-православно црквеним општинама као господи свећеницима; да смо са нашом наручбином од две одежде и једног школског барјака што смо код господара Г. Георгијевића трговца из Новог Сада код златне диње наручили подпуно задовољни, и у једно свима нашим српско-православним црквеним општинама топло препоручујемо.

У Беочину 1. маја 1880.

Т. Милошевић, перовођа. **Марко Поповић**, председник.
Јован Јовановић, подпредседник.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

.... шев. **Будим-Пешта** 7. (19.) маја 1880. Колко су постојеће цене берзанске трговине оправдане, види се најбоље када у сред метежа берзанске игре сахраном, која је одавна мах преузела, потреба ефективне робе на површину изађе.

То смо и прошле недеље могли видити приликом потребе жита за потрошњу, јер је цена житу усљед купа овдашњих млина, за самлевање махом 50—60 нов. скочила. Нуза то је на садашњу чвршћу радњу и то добар утисак учинило, што су вести из Америке у погледу овогодишње житне жетве лоши према предпоследњим извештајима америчким. Цене су житу усљед тога прошле недеље на овдашњој пијаци до ф. 1 — поскочиле.

Предато је жита: потиска 76 к° по ф. 12.40, бапатка 76.5° по ф. 12 50, бачка 75 к° по ф. 12.15.

Жито за јесен ф. 10.30 — ф. 10.35 кукуруз за мај-јун ф 7.65 — ф. 7.70. Зоб за јесен ф. 6.10 — ф. 6 20.

Вести гледе овогодишње житне жетве данас, врло су неједнаке. У свему могли би добру жетву исчекивати јер је више свуда, где мање где више било. Са више страна се већ и на сувише велику влагу туже од које се рђа увући може. Но у опште држи да је та бојазан неоправдана.

Ред пловидбе

путничких пароброда од 21. априла почињући, до даље наредбе.

од **Новог Сада** у **ЗЕМУН**: сваки дан изузимајући уторник, у ½5 сата по подне.

од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ** средом и недељом у ½5 сати по подне.

од **Новог Сада** у **ОРШАВУ-ГАЛАЦ и РУШЧУК-КОСТОЛИ**: понедељником, четвртком, и суботом у ½5 сати по подне.

од **Новог Сада** у **ПЕШТУ**: сваки дан изузимајући петак у ½11 сати пре подне.

Отправништво.

Курс бечке берзе 14. (26.) маја.

5% металика	72.50
5% народног зајма	73.25
Аустријска златна рента	88 50
Угарска златна рента	105.95
Државни зајам од 1860.	130.—
Акције банчине	836.—
Сребро	—.—
П. кр. дукати	5.58
Наполеондори	9.39
Немачке марке	58.10

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

У Доњој Тузли упражњено је учитељско место I. и II. раз. мушке школе.

Плата учитеља је 500 ф. а. вр. слободан стан и огрев.

У дужност учитеља спада, осим I. и II. раз. још и децу III. и IV. раз. црквеном појању учити, у цркву редовно одлазити те и дужност црквеног певца обављати.

Потражиоци дужни су доказати: да су Срби православне вере, науке с добрим успехом свршили, црквеном појању особито вешти и да леп глас имају.

Који желе ближе услове знати нека се чим пре па ову општину обрати.

Рок стечају до 10 јулија. Почетак школе 1 августа.

Из седнице српске православне црквено-школске општине.

У Дол. Тузли 4. маја 1880.

Јован П. Петровић, перовођа. 1—3 **Јово Р. Јовановић**, председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Ради изведења градње једне трораздредне учионе са два учитељска стана расписује се устмена и писмена дражба која ће се дана 17. (29.) јуна т. г. у 8 сати пре подне у писарни подписаног уреда одржавати.

По прорачуну изнаша:

1. зидарски	посао без материјала	— —	3397 ф. 74 н.
2. дрводељски	„ са „	— —	2707 „ 32 „
3. столарски	„ „ „	— —	776 „ — „
4. браварски	„ „ „	— —	725 „ 90 „
5. стакларски	„ „ „	— —	257 „ 05 „
6. лимарски	„ „ „	— —	416 „ — „
7. бојадисарски	„ „ „	— —	203 „ — „

Сваки од наведени послова издаје се засебно а за тим ће се дражба за сву градњу одржати изкличном ценом, која је као укупни резултат засебно одржане дражбе постигнута.

Нацрт и увети могу се сваки дан код подписаног уреда увидити.

Батајница 3. маја 1880.

3—3 ОПШТИНСКИ УРЕД.

СТЕЧАЈ.

На овдашњој српско-православној гимназији упражњена је катедра класичне филологије и опће повјеснице са земљописом. Плата је хиљаду форин. а. вр. поред слободног стана и огријева. — Уједно се има, да попуни са учитељем основнијех школа помагачко мјесто за природопис, српски и немачки језик и техничке предмете. Годишња награда спомоћника је шест стотина фор. а. вр. уз стан у нарави и огријев. — Рефлектенти нека упуте своје иструисане молбенице на потписаног до 10-ог јуна по стар. кал. о. г.

У Сарајеву дне 9-ог маја 1880.

СВЕТОЗАР ПОПОВИЋ
управитељ срп. прав. гимназије.
1—2

Оглас.

На основу законодавне одлуке од 13. Децембра пр. год. министарство војно продаваће на дан. 3. Јуна 1880. год. у 12 сати у подне оферталном лицитацијом-државни пароброд „Делиград“ са пет мањих старих шлепова гвоздених и затекшим се инвентарским прибором.

Кауција се полаже 10% у готовом новцу, или у државним папирима.

Услови се могу видити у канцеларији инжинирског оделења војног министарства, а купцима са стране могу се па захтевање и у препису послати.

Лађа са шлеповима може се у Београду видити.

Оферте заједно са кауцијом треба послати војном министарству, до означеног дана продаје.

Оферте без кауције неће вредити.

И. №790. Из Канцеларије инжинирског оделења војног министарства 4. Маја 1880. год. у Београду, 2—6

Gesucht wird.

Ein durchaus tüchtiger **Correspondent** für die **ungarische, serbische** und **rumänische** Sprache, wird für ein

Budapester Engros Geschäft

gesucht.

Offerte mit Angabe der bisherigen Thätigkeit sind an Herren

Brüder M. Popovits Neusatz

zu richten. 1—1

Мешовита трговина

ДОБРОСАВА МИЉКОВИЋА
у Н. Саду

потребује једног млађег спомоћника који може одма ступити. 1—2

Мануфактурна трговина

Јефте Остоића
у Руми

потребује једног спомоћника. 1—3

Објава лицитације.

„Заложница“ јавља овим да ће се 22. маја (3. јунија) 1880. у 9 сати пре подне под рукованњем судског изасланика на јавној лицитацији **продавати заложене ствари** којима је рок откупу **истекао**. П. т. купци дакле учтиво се позивају овамо.

Странке, које би још воље биле своје пале ствари да искупе, или да рок залози продуже, позивају се овим, да то учине најдаље до 21. маја (2. јунија.)

У Новом Саду месеца маја 1880.

1—1 **Браћа Вајнфелд.**

ВАНРЕДНА РАСПРОДАЈА

новопроизнађени белгиски пат. револвера и пушака Lefaucheux.

Усљед **потребе новца** распродаје се; ко добро оружије потребује нека се са куповином пожури, јер се неће скоро тако изванредна прилика десити; још се могу добити: неколико **пат. револвера** 7 m/m, са 6 метака, гађа тачно на 50 корачаји, 1 ком. заједно са прикладни етуи и патронима, лепо углачан фор. **3.90** и **4.50** бољи 1 ком 9 m/m са двојаким покретом гађа на 100 корачаји са етри и патронама фор. **4 50** и **5.50** (таки исти 12 m/m фор. **5** и **6.**) Сви револвери продају се под гарантијом, исти су добро окушани и са најбољим дршцима снабдевени. **Пушке на капсле** (предњаче) са једном цеви фор. **5, 6** и **7**, исте за лов фор. **10.50, 12, 14**, све са најбољом **цеви од дамаста. 5 до 6** фор. најлепши **револвери за госпође**, тако мали да се могу у џеп од прслука метути, **са 6** метака и са патронима. **Lefaucheux ловачке пушке** најновијег састава са проструганом дамаст цеви комад ф. **20.50, 24, 28** најфинији са и без гравирунга, пуцањем окушано, зајамчено. **фср. 9.50** до **12.50** најбоље **Florbert пушке за салон, остраґуше** за пунити са танадима, сачменим фишецима, зајамчено; за то прикладни нишани од гвожђа.

Сваки прибор ловачки набавља се у

Comptoir für Handel & Gewerbe,
Wien, Praterstrasse 16. 3—6

СУМАТРА-ДИАМАНТИ.

Ово заиста прекрасно камење имаде особиту ватру, прозирно као вода, те само пробом распознаје се од правог. Ми разашиљемо франко: прстење, масивно double злато комад ф. 3.— ф. 4.— Минђуше, масивне double злато пар ф. 5, ф. 6, ако се свота франко пошаље. Код прстења нек се ширина означи.

Такођер масивни double-златни дугмета за кошуљу са каменом 3, 4 ф. масивни ланчића за сат double-злато најновије форме 3, 4, 5, 6 ф. Ланци око врата ф. 7.—

Творничко стовариште драгоцени предмета:
Bazar 3—6
Wien — Praterstrasse 16, — Wien

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић.

Српска народна задружна штампарија.